

A testvérvárosi kapcsolatok nyomában a Fekete-tenger partján

MIT TUDNAK SZEGEDRŐL ODESSZÁBAN?

Odessa központjában, a városi tanács épülete mellett szinte a szélrózsa minden irányába mutatnak nyílak: a huszonöt városnév között rábukkanunk Szegedre is. A helyiek többsége, ha máshonnan nem is, a testvérvárosok tiszteletére emelt oszlopról biztosan tudja, hogy légvonalban 811 kilométerre innen valahol van egy magyar város, amely testvére az ukrainainak.

PÖLHE DÓRA (ODESSZA)

Alekszej Jegorov, a fekete-tengeri flotta Tengerész nevű gazdasági-politikai napilapjának főszerkesztője, tősgyökeres odesszaiként állítja, hogy a város élete megváltozott az utóbbi 15-20 évben, már nem az a családi, nyitott közösség, ami egykoron volt. - Azelőtt a nyári estéken az emberek a házuk udvarán vagy erkélyén ültek, sütöttek, beszélgettek, még a telefont is kivitték magukkal, semmi takargatnivalójuk nem volt egymás előtt, az utcán folyt az élet. Aztán valami örökre megváltozott, és ma már a pazarul kivilágított belváros, kávézókat, teraszokat, bárkat és diszkókat színesítik a nyugati mintára szerveződött odesszai éjszakai életet. Míg a keretek közé szorított szovjet ember kiszámítható életében mindenre bőségesen jutott idő, addig a vadkapitalizmus és rablógazdálkodás fellegvárának számító Ukrajnában immár mindenki számára a saját és a hozzá közelálló emberek testi épisége és anyagi biztonsága vált létevé.

Operaház és trolis

- A városok és népek barátsága már a múlté - fejt ki véleményét Jegorov. - Csak gazdasági érdek létezik. Ha két városnak szüksége van egymásra, és kölcsönös előnyük származik az együttműködésből, akkor létezik a kapcsolat. Ha azonban ez nincs, nincs semmi sem - vonja le a keserű végkövetkeztetést.

Szeged és Odessa kapcsolatának története 1961-re nyúlik vissza, vagy ha úgy tetszik, még régebbre, hiszen az 1880-as években a neves bécsi építészpáros, Fellner és Helmer tervei alapján készült el mind az odesszai operaház, mind a szegedi színház eklektikus neobarokk épülete. Annak idején a testvérvárosok közti barátság megpecsételéseként egyszerre indították be az ötös és kilences trolijáratot a Tisza és a Fekete-tenger partján; magyar részről az újszegedi Odessa la-

■ A huszonöt testvérváros között az egyik legbecsebb: Szeged A SZERZŐ FELVÉTELE

kótelepet, szovjetről pedig egy utcát kereszteltek el a testvérvárosról.

A Szegedszkaja utcán

A Szegedszkaja aranyas, platánsorral övezett utca Odessa tengerparti körzetében, mintegy félórára a szigorúan vett városközponttól. A '60-as években újjáépített városrész négyemeletes lodzsás házaival - köznyelven „hrucsovkákkal” - még manapság is sajátos szovjet utcaképet idéz. Mintha megállt volna az idő, valószínűleg évtizedek óta nem változott itt semmi, csak a különböző árúkat és szolgáltatásokat kínáló boltok száma szaporodott meg időközben. Az utca

két végén kissé megkopott emléktábla tájékoztat arról, hogy Odessa testvérvárosa, Szeged tiszteletére kapta a keresztségben e furcsa nevet. Sajnálatos módon a tábla szövegének fogalmazója azt elfelejtette feltüntetni, tulajdonképp hol is található ez a Szeged nevű város.

Hogy valódi hiányosságról van szó, arra azonnal fény derül, amikor találmásra megszólított néhány járókelőt, tudja-e honnan ered az utcanév.

- Odessa egyik testvérvárosáról, Szegedről neveztek el - tájékoztat készségesen az utcában lakó nyugdíjas asszony. Úgy tűnik, ezzel csaknem mindenki tisztában van, a problémák akkor kezdődnek, amikor Szeged elhelyezkedését firtatnám.

- Bolgár város - feleli kis gondolkodás után a nyugdíjas hölgy, és a későbbiekben egyetért vele két középkorú úr és az orvosi rendelő előtt cigarettázó, fehér köpenyes, fiatal sebész is.

- Vagy Bulgáriában, vagy Magyarországon van. De inkább Magyarországon - az utcában zöldséget áruló nő válasza visszaadja számomra a remény pislákoló sugarát, miután teljes eredménytelenséggel zárult a fodrászszalon alkalmazottai körében tett röpké közvélemény-kutatás.

- Azt nem tudom, hol van ez a Szeged, de van itt egy emléktábla róla, hogy tőle ered az utcánk neve. Innen számolva a negyedik sarkon lévő házban lesz - igazít útba a bankfiók előtt várakozó, aktatászkás férfi. A táblát valóban a megjelölt helyen találom, az épp alatta álldogáló ötvenes úr pe-

dig magabiztosan ad helyes választ kérdéseimre. Sőt hirtelen felderülő tekintettel rákérdez: - Csak nem Magyarországról jött? Látja, én mindjárt felismertem ezt az akcentust, kétszer is jártam a maguk országában valamilyen a ködbevesző hetvenes-nyolcvanas évek tájékán. Gyönyörű hely!

Alekszej Jegorov később hitetlenkedve hallgatta a Szegedszkaján szerzett tapasztalataimat. - Azok az emberek biztos, hogy nem odesszaiak vol-

sokat érzékelhetnek. Hivatalos szinten rendszeresnek mondhatók az odesszai és szegedi delegációk kölcsönös látogatásai; tavaly Odessa is képviseltette magát a Szeged-napi hídi vásáron, a város internetes oldalán pedig számos szép fotó található a dél-alföldi megyeszékhelyről. De ahogy a magyarok többsége számára Ukrajna véget ér a Kárpátok lábainál, úgy az átlag odesszainak is többet mond Szegednél Budapest neve.

Ukrajna kikötője

A több mint egymillió lakosú Odessa, Ukrajna harmadik legnagyobb városa, az azonos nevű régió adminisztratív, ipari, kereskedelmi és kulturális központja a Fekete-tenger partján. Gazdasága a tengerre épült, a város haditengerészeti, halász- és bálnavadászflokk bázisa, kikötői Ázsiával és a Közel-Kelettel kapcsolják össze a kontinent. Odessa homokos tengerpartja miatt különösen kedvelt üdülőhelynek számít, nyaranta lakossága megtöbbszöröződik, amikor a volt Szovjetunió országaiból érkező turisták özönlik el strandjait és szanatóriumait. Az odesszaiak előszeretettel viccelődnek vele, hogy ők egy évben kétszer is megünnepelik városuk felszabadulását: április 10-én a II. világháborús német-román megszállás alól, és szeptember 1-jén, a nyaralószezon végétével.

tak! Ilyenkor nyáron turistákkal van tele a város. Ha egy igazi odesszait kérdez, az tudja a választ.

Magyar Globus

A Szegedi Tudományegyetem egyik testvérintézményének számító odesszai I. Mecsnyikov Nemzeti Egyetem bölcsészettudományi karának dékánja, Jevgenyij Csernoivanyenko szintén szkeptikus az odesszai-magyar viszonyt illetően. A két testvérváros és egyáltalán a két ország kapcsolatának jövőbeni fellendülését ő is elsősorban gazdasági kötődésekhez, a magyar cégek ukrán piacon való megjelenéséhez köti. - Azelőtt ismertük és vásároltuk a magyar árúkat, a Globust, az Ikarust, manapság viszont a magyar kereskedők már nem keresik velünk a kapcsolatot. Így aztán sajnálatos módon a magyar nyelv és kultúra iránt sincs számottevő érdeklődés - mondja Csernoivanyenko. Pozitív ellenpéldaként pedig a fellendülőben lévő ukrán-lengyel kapcsolatokat említi: - Az utóbbi években rengeteg lengyel cég jelent meg Odesszában, az ország konzulátust is nyitott a városban, a diákjaink pedig szeretnék megtanulni ezt a nyelvet, így aztán erre az igényre alapozva létrehoztuk karunkon a lengyel tanszéket. Való igaz, hogy a városban sétálva magam is számos - angol, német és francia kurzusok mellett -, lengyel órákat hirdető nyelviskola plakátjával találkoztam.

Odesszai ismerőseim közül a fiatalabb generációnak már fogalma sincs róla, hol van Szeged, de miért is lenne, mikor a két városvezetés által az utóbbi években ismét felmelegített testvérvárosi kapcsolatokról ők nem

Szonya és Max húszéves, mindketten a Mecsnyikov egyetem hallgatói, a lány orosz irodalom, a fiú informatikus-közgazdász szakon. - Sosem hallottam még Szeged nevét - vallja be Szonya. - Szívesen megnéznék Magyarországot, de a schengen országokba való utazás egy átlag ukrán diák számára elérhetetlen álom marad. Barátja, Max bólogat.

Ezért inkább a magyarországi munkalehetőségek foglalkoztatják őket: - Keresnek nálatok oroszul, ukránul beszélő, tehetséges fiatalokat?

■ Az aranyas platánsorral szegélyezett Szegedszkaja utca félórára található a városközponttól

SOKNEMZETISÉGŰ VÁROS. Az odesszaiak szívesen hangsúlyozzák, hogy Ukrajna legerősebb városában élhetnek. Az 1794-ben alapított Odessa első telepesei görögök, olaszok és albánok voltak, de a legerőteljesebb etnikai csoportot mindig is az oroszok alkották. (A XIX. század végén a város lakóinak fele orosz volt). Jelentős zsidó közösség élt a városban, az 1832-es összeíráskor még a lakosság közel 33 százalékát tették ki. Számuk mára drasztikusan megfogyatkozott: a szovjet hatalom az 1970-es években engedélyezte a zsidók Izraelbe történő emigrálását, majd a Szovjetunió felbomlását követően a jobb élet reményében még többen hagyták el a várost. A hagyományosan soknemzetiségű Odesszát ma tíz náció képviselői lakják. A 2001-es népszámlálási adatok szerint legnagyobb részben ukránok (61 százalék) és oroszok (29 százalék) lakják; rajtuk kívül jelentős még (1 százalék fölötti) a bolgárok, zsidók aránya, míg ennél kevesebb a moldávok, beloruszok (0,6-0,7 százalék), illetve az örmények és lengyelek (0,2-0,4 százalék) jelenléte.

■ A híres Patyomkin lépcső